

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олнинди

№ МО 2-206

201 йил

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта маҳсус таълим вазирининг
2019 йил "о" №МО.806 даги
1023-сонли бўйруғи билан
тасдикланган

“Ўзбек тили филологияси: ўзбек адабиётшунослиги”
йўналиши бўйича олий таълим муассасалари педагог кадрларини кайта
тайёрлаш ва малакасини ошириш курсининг ўкув дастури

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ**

**ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАҲБАР
КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШИ ТАШКИЛ ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК
МАРКАЗИ**

**АЛИШЕР НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЎЗБЕК ТИЛИ ВА
АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ
КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ**

*Қайта тайёрлаши ва малака ошириши курсининг ўқув дастури Олий
ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий
бирлашмалар фаолиятини Мувофикалаштирувчи кенгашининг
2019 ийл 18.10. даги 5-сонли баённомаси билан
маъкулланган.*

Тузувчилар: “Ўзбекистоннинг миллӣ тикланишдан миллӣ юксалиш боекичида олий таълим вазифалари” модули: с.ф.д., проф. И.Эргашев, ф.ф.д., проф. И.Саифизаров, ф.ф.д., проф. М.Қаххорова, с.ф.д., доц. Т.Алимардонов. “Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишининг норматив-хуқуқий хужжатлари” модули: ю.ф.н., доц. В.Топилидис, ю.ф.н., доц. Х.Тўйчиева, доц. в.б. А.Рахмонов. “Педагогининг инновацион фаолиятини ривожлантириши” модули: п.ф.д., проф. Н.Муслимов, п.ф.д. М.Мирзоиева, п.ф.ф.д. Г.Ибрагимова, катта ўқитувчи Р.Ишимхамедов, А.Тураев, М.Матназарова, Н.Хакназарова, М.Иназаров, Д.Кунарабас. “Электрон педагогика асослари ва педагогининг шахсий, қасбий ахборот майдонини тақомиллаштириши” модули: п.ф.д., проф. Ф. Зокирова, п.ф.ф.д.(PhD) М.Файзиева, п.ф.ф.д. (PhD) Т.Шоймардонов, ўқитувчилар А.Обидов, И.Чорисев, А.Хошимов, Г.Отамуродов. “Амалий хорижий тилини ўрганишнинг интенсив усувлари” модули: катта ўқитувчилар Ф.Бойсариева, Н.Джабборова, Ш.Файзуллаева, У.Гиясова. “Таълим жараёнини бошкарниша тизимли таҳсил ва қарор қабул қилишининг замонавий технологиялари” модули: т.ф.д., проф. А.Юлданов, п.с.ф.н. Х.Алимов, ф.-м.ф.н., доц. В.Каримова. Махсус фанлар бўйича: п.ф.д., проф. Н.М.Эгамбердиева, ф.ф.н. Н.Абдурахмонова, ф.ф.д., проф. Ў.Болтабов, ф.ф.д., проф. Б.Каримов, п.ф.д. Ш.Турдимов, ф.ф.д. Ё.Одилов п.ф.ф.д. (PhD) В.В.Нам Пучон университети (Ўзбекистон) (PhD). К.Робинсон Техас университети (АКШ) ф.ф.д. И.М.Азимов Алишер Навоий номидаги Ўзбек тили ва адабиёти университети

Тақризчилар: Тақризчилар: п.ф.д., проф. Н.М.Эгамбердиева, ф.ф.н. Н.Абдурахмонова, ф.ф.д., проф. Ў.Болтабов, ф.ф.д., проф. Б.Каримов, п.ф.д. Ш.Турдимов, ф.ф.д. Ё.Одилов п.ф.ф.д. (PhD) В.В.Нам Пучон университети (Ўзбекистон) (PhD). К.Робинсон Техас университети (АКШ)

Ўқув дастури Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Кенгашининг қарори бичан тасдиқка тавсия қилинган (2019 ийл 18.10.2019 даги 5-сонли баённома).

КИРИШ

Дастур Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июнданги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини кайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4732-сонли, 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли, 2019 йил 27 августдаги “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларининг узлуксиз малакасини ошириш тизимини жорий этиш тўғрисида”ги ПФ-5789-сонли Фармонлари, шунингдек 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПК-2909-сонли карорида белгиланган устувор вазифалар мазмунидан келиб чиккан ҳолда тузилган бўлиб, у олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касб маҳорати хамда инновацион компетентлигини ривожлантириш, соҳага оид илгор хорижий тажрибалар, янги билим ва малакаларни ўзлаштириш, шунингдек амалиётга жорий этиш кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад килади.

Дастур доирасида берилаётган мавзулар таълим соҳаси бўйича педагог кадрларни кайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлигига қўйиладиган умумий малака талаблари ва ўкув режалари асосида шакллантирилган бўлиб, унинг мазмуни Ўзбекистоннинг миллий тикланишдан миллий юксалиш боскичида олий таълим вазифалари, таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишнинг норматив-хукукий хужжатлари, илфор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, таълим жараёнларида ахборот-коммуникация технологияларини кўллаш, амалий хорижий тил, тизимли таҳлил ва карор кабул килиш асослари, маҳсус фанлар негизида илмий ва амалий тадқиқотлар, ўкув жараёнини ташкил этишнинг замонавий услублари бўйича сўнгги ютуклар, педагогнинг креатив компетентлигини ривожлантириш, глобал Интернет тармоғи, мультимедиа тизимларидан фойдаланиш ва масофавий ўқитишнинг замонавий шаклларини кўллаш бўйича тегишли билим, кўникма, малака ва компетенцияларни ривожлантиришга йўналтирилган.

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш йўналишининг ўзига хос хусусиятлари хамда долзарб масалаларидан келиб чиккан ҳолда дастурда тингловчиларнинг маҳсус фанлар доирасидаги билим, кўникма, малака хамда компетенцияларига қўйиладиган талаблар такомиллаштирилиши мумкин.

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсининг ўкув дастури куйидаги модуллар мазмунини ўз ичига камраб олади:

I. Олий таълимнинг норматив-хукукий асослари.

1.1. Ўзбекистоннинг миллий тикланишдан миллий юксалиш боскичида олий таълим вазифалари

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишининг норматив-хукукий хужжатлари

II. Илгор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

2.1. Педагогнинг инновацион фоалиятини ривожлантириш.

2.2. Педагогик квалиметрия.

III. Таълим жараёнларида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш.

3.1. Электрон педагогика асослари ва педагогнинг шахсий, касбий ахборот майдонини такомиллаштириш.

3.2. Компьютер лингвистикаси асослари.

IV. Амалий хорижий тил.

4.1. Амалий хорижий тилни ўрганишнинг интенсив усууллари.

V. Тизимли таҳлил ва карор қабул қилиш асослари.

5.1. Таълим жараёнини бошкаришда тизимли таҳлил ва карор қабул қилишнинг замонавий технологиялари.

5.2. Филологик тадқиқотларда тизимли таҳлил.

VI. Махсус фанлар.

6.1. Мумтоз поэтик асарлар таҳлилида замонавий усууллар.

6.2. Замонавий адабиётшуносликнинг назарий-методологик асослари.

6.3. Ўзбек фольклоршунослигининг муаммолари.

6.4. Семасиологиянинг долзарб маммолари.

VII. Малакавий аттестация.

Курснинг максади ва вазифалари

Олий таълим муасасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш курсининг **максади** педагог кадрларнинг инновацион ёндошувлар асосида ўкув-тарбиявий жараёнларни юксак илмий-методик даражала лойихалаштириш, соҳадаги илғор тажрибалар, замонавий билим ва малакаларни ўзлаштириш ва амалиётга жорий этишлари учун зарур бўладиган қасбий билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштириш, шунингдек уларнинг ижодий фаоллигини ривожлантиришдан иборат.

Курснинг вазифаларига қўйидагилар киради:

“Ўзбек тили филологияси: ўзбек адабиётшунослиги” йўналишида педагог кадрларнинг замонавий қасбий билим, кўникма, малакаларни такомиллаштириш ва ривожлантириш;

педагогларнинг ижодий-инновацион фаоллик даражасини ошириш;

мутахассислик фанларини ўқитиш жараённiga замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва хорижий тилларни самарали татбик этилишини таъминлаш;

маҳсус фанлар соҳасидаги ўқитишнинг инновацион технологиялари ва илғор хорижий тажрибаларни ўзлаштириш;

“Ўзбек тили филологияси: ўзбек адабиётшунослиги” йўналишида қайта тайёрлаш ва малака ошириш жараёнларини фан ва ишлаб чиқаришдаги инновациялар билан ўзаро интеграциясини таъминлаш.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакалари ҳамда компетенцияларига қўйиладиган талаблар:

“Олий таълимнинг норматив-хуқукий асослари”, “Илғор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат”, “Таълим жараёнларида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш”, “Амалий хорижий тил”, “Тизимли таҳлил ва карор кабул қилиш асослари” модуллари бўйича тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар тегишли таълим соҳаси бўйича педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлиги ҳамда компетентлигига қўйиладиган умумий малака талаблари билан белгиланади.

Маҳсус фанлар бўйича тингловчилар қўйидаги янги билим, кўникма, малака ҳамда компетенцияларга эга бўлишлари талаб этилади:

Тингловчи:

- мумтоз бадиий асарларни таҳлил қилиш тамойилларини;
- мумтоз бадиий матннинг таркиби ва филологик таълимда адабиётшунослик методология масалаларини;
- мустақиллик даври ўзбек халк оғзаки ижодининг долзарб муаммоларини;
- халк достонларини ўрганишда янгича ёндашувлар ва уларнинг моҳиятини;

- ўзбек тилида лексик энантиосемия, энантиосемант, энантионим, конроним, псевдоантоним, омоантонимларнинг тузилиши ва унинг ўзига хосликларини;

- энантиосемия ҳодисасининг лингвистик моҳияти ва тилда акс этувчи энантиосемик маъноларини *билиши* керак.

Тингловчи:

- мумтоз матнларни услубий тахлил этиш ва адабий асар тахлилидан адабий-назарий хуносалар чикара олиш;

- филологик таълимда қўлланиладиган биографик ва психологик методларни тахлил килиш ва қўллай олиш;

- этнофольклористика ва фольклор асарларини тахлил килиш асосида илмий-назарий хуносалар чикариш;

ўзбек тилида лексик энантиосемиянинг турлари ва уларни нутқда намоён бўлишининг ўзига хосликларини фарқлай олиш;

- энантиосемиянинг антифразис, ирония, эвфемия, дисфемиядан фарқлай олиш *қўнишмаларига* эга бўлиши керак.

Тингловчи:

- мумтоз поэтика бадиий нутк интонацияси ҳамда фонетикаси имкониятларидан фойдаланиш;

- адабий контекс ва шаклга доир методларнинг асосий тамойилларини ажратса олиш;

- достончилик мактабларини киёслай олиш;

- ўзбек тилида лексик энантиосемиянинг турлари ва уларни нутқда намоён бўлишининг ўзига хосликларини фарқлай олиш *малакаларини* эгаллаши зарур.

Тингловчи:

- хозирги ўзбек шериятидаги мумтоз жанрларнинг бадиий тахлил килиш;

- биографик ва психологик методлар тахлилидан фойдаланиш;

- мумтоз адабиётшуносликда бадиий шакл ва мундарижа муносабати ҳамда уларнинг компонентларидан фойдаланиш;

- фольклор асарларини киёсий тахлил килиш;

- тиллараро энантиосемик тахлил килиш *компетенцияларига* эга бўлиши лозим.

Курс хажми

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси 288 соатни ташкил этади. Бунда ўкув дастурининг 144 соат хажми ишдан ажралмаган мустакил малака ошириш шакллари асосида, 144 соати тўғридан-тўғри (бевосита) малака ошириш шаклида ишдан ажраган холда амалга оширилади. Малака оширишнинг бевосита шаклида бир ҳафтадаги ўкув юкламасининг энг юкори хажми 36 соатни ташкил этади. Аттестациядан муваффакиятли ўтган курс тингловчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июнданги ПФ-4732-сон Фармони З-иловаси билан тасдикланган давлат намунасадаги малака аттестати берилади.

“ЎЗБЕК ТИЛИ ФИЛОЛОГИЯСИ: ЎЗБЕК АДАВИЁТИНУНОСЛИГИ” ЙЎНАЛИШИ БЎЙИЧА ҚАЙТА ТАЙЁРЛАН ВА МАЛАКА ОШИРИШ КУРСИ ЎКУВ МОДУЛЛАРИНИНГ МАЗМУНИ

I. ОЛИЙ ТАЪЛИМНИНГ НОРМАТИВ ХУКУКИЙ АСОСЛАРИ

1.1. Ўзбекистоннинг миллий тикланишдан миллий юксалиш боскичида олий таълим вазифаларни.

Ўзбекистон мустакил демократик тараккиётининг миллий тикланиш боскичида жамият ривожи ва таълим-тарбия соҳасидаги амалга оширилган вазифалар. Ўзбекистоннинг мустакил демократик тараккиёт йўли. Миллий тикланиш боскичи ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Жамият ривожида демократия моделларининг хилма-хиллиги. Мамлакатимизда демократик ислохотлар ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари. Мустакил демократик тараккиёт йўлида эришилган ютуклар ва муаммолар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев демократик ислохотларни изчил давом эттириш тўғрисида ва унинг амалий, конструктив характеристи. Ўзбекистон тараккиётининг миллий юксалини боскичида харакатлар стратегиясининг ишлаб чикилиши ва унинг устувор йўналишлари. “Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халқка хизмат килсени” тояси. Халқ кабулхоналари ва виртуал кабулхоналар хамда Давлат хизматлари агентлигининг ташкил этилиши – мамлакатимизда демократик ислохотларни жадаллаштиришини мухим омили сифатида. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевининг БМТ Бош Ассамблеясининг 72-Сессиясидаги нутканинг асосий йўналишлари.

Маъмурий ислохотлар концепцияси. 2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим, Халқ таълим ва Олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциялари. Ўзбекистон Республикасида Оила институтини мустахкамлаш концепцияси.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевининг Олий Мажлисга Мурожаатномаларида ижтимоий ривожланишининг устувор вазифалари.

Илм-фан ва таълим-тарбия – демократик жамият ривожланишининг энг зарурй асоси. Таалабалар ўртасида миллий мустакиллик гоялари асосида маънавий-ахлокий ва тарбиявий ишларни олиб бориш принциплари. Ёшлар, оила, макалла, дин ва хотин-кизлар масалаларига оид давлат ластурларининг асосий йўналишлари. БМТнинг “Хотин-кизларга нисбатан камситишнинг хар кандай шаклларига барҳам бериш тўғрисида”ги

Конвенцияси. Халкаро нормалар ва хуқукий стандартларга мувофик аёлларнинг хуқукларини таъминлашда Хотин-кизлар қўмитасининг роли ва ваколатлари.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг ёшлар мънавиятини юксалириш ва уларнинг бўш вактларини мазмунли ташкил этиш бўйича бешта мухим ташабуси.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишининг норматив-хуқукий хужжатлари.

Жамиятда ижтимоий муносабатларни хуқукий тартибга солиш. Таълим соҳасини бошқаришининг хуқукий асослари. Олий ва ўрта маҳсус таълим соҳасида бошқарувни ислоҳ килиш ҳамда олий ва ўрта маҳсус таълим тизимиға бошқарувнинг янги тамойилларини жорий этиш чора-талбирлари.

Таълим соҳасига оид конун хужжатлари ва уларнинг мазмуни. Педагог ходимларнинг меҳнат муносабатларини тартибга солиш. Коррупцияга карши курашнинг хуқукий асослари ва унинг олдини олиш омиллари. Коррупцияга карши курашиш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари. Таълим муассасаларида коррупцияни олдини олиш ва унга карши курашишнинг хуқукий ва мънавий-маърифий асослари. Халкаро меҳнат ташкилоти. Ўзбекистоннинг Халкаро меҳнат ташкилоти билан самарали ҳамкорлиги. Ўзбекистон ратификация килган Халкаро меҳнат ташкилоти конвенциялари. Олий ўкув юртлари профессор-ўқитувчиларининг инсон хуқуклари. Гендер муаммолари ва ўкув жараённида гендер-дифференцияланган хулк-атворниң таъсирини хисобга олиш масалалари.

Конуности хужжатлари тушунчаси ва уларнинг турлари. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий таълим тизимиға оид кабул килган фармонлари, карорлари ва фармойишлари. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг Олий таълим тизимиға тегишли норматив-хуқукий хужжатлари.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлигининг таълим-тарбия жараёнини ташкил этишига оид норматив-хуқукий хужжатлари. Давлат таълим стандартлари. Кадрлар тайёрлаш тегишли таълим (ихтиос) йўналиши бўйича давлат таълим стандарти, ўкув режалар ва фан дастурлари ва уларга қўйиладиган талаблар. Ўкув режалари ва ўкув фанилари дастурларини такомиллаштириш тамойиллари. Ўкув юкламаларини режалаштириш ва уларнинг бажарилишини назорат килиш методлари. Олий таълим муассасаларида талabalар билимини назорат килиш ва баҳолаш.

Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби, таълим сифати назорати.

Таълим жараёнини ташкил этишда норматив-хуқукий хужжатларни кўплаш амалиёти ҳамда раҳбар ва педагог кадрларнинг конун ижодкорлиги ва ташаббускорлиги.

ИЛГОР ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА ПЕДАГОГИК МАХОРАТ

2.1. Педагогнинг инновацион фаолиятни ривожлантириш.

Педагогика ва қасб-хунар бўйича муомала қилиш назарияси ва амалиёти. Таълим жараёни катнашчилари билан ўзаро муносабатларда этика нормалари ва нутк маданияти.

Инновацион жараёнлар ривожининг замонавий тенденциялари. Таълим сифатини оширишда ўқитувчининг инновацион фаолияти. Инновацион таълимда илғор хорижий тажрибалар интеграцияси. Кредит тизими. ECTS кредитлари: хусусиятлари ва тамойиллари. Ўкув режа ва фан дастурларини такомиллаштириш. Бакалавриат йўналишлари ва магистратура ихтисослари бўйича ўкув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлашнинг замонавий методлари. Ўкув машгулотларининг ҳар хил турларини ўтказиш методикаси. Талабаларда танқидий фикрлашни шакллантириш, мустакил ишларини ташкил этиш. Иктидорли талабалар билан ишлаш.

Педагогнинг креативлиги инновацион таълимнинг мухим омили сифатида. Креатив фикрлашга йўналтирилган таълим технологиялари: кейс стади, лойиҳавий таълим, витаген, скампер, дизайн фикрлаш, синергетик таълим ва портфолио технологияларининг дидактик аҳамияти.

Педагогнинг инновацион фаолият натижаларини баҳолашга тизимли ёндашув. Педагогик фаолият натижаларининг сифат индикаторлари. Педагогнинг мустакил ўзини-ӯзи қасбий ривожлантириш стратегиялари. Педагогик квалиметрия.

2.2. Педагогик квалиметрия.

Педагогик квалиметриянининг максади, вазифалари ва муаммолари. Квалиметрия фани ҳакида тушунча, ривожланиш тарихи, фан тармоклари, педагогик квалиметрия фанининг максади ва вазифалари. педагогик квалиметрия илмий-тадқиқот методлари.

Ностандарт тест-педагогик квалиметрия назорат ва баҳолаш технологияси сифатида. Халқаро баҳолаш дастурлари (TIMMS, PISA). Тестларнинг таърифи, таснифи, методологик асослари. Талабаларларнинг ўзлаштирган билим, кўнинка ва малакаларини назорат қилиш ва баҳолашнинг рейтинг назоратида кийинчилик даражаси турлича бўлган адаптив тест тоғширикларидан фойдаланиш йўллари. Халқаро баҳолаш дастурлари (TIMMS, PISA) ҳакида умумий тушунчалар.

Профессор-ўқитувчиларнинг замонавий модели ва квалиметрик диагностикаси. Педагогик жараённинг модели ва квалиметрик диагностикаси. Халқаро баҳолаш дастури мезонлари асосида тест тоғширикларнинг турлари ва уларнинг тавсифи. Тест тоғшириғининг таркиби, мазмuni ва самарадорлигига қўйиладиган талаблар, репродуктив, продуктив, кисман-изланишили ва ижодий тест тоғширикларини тузиш.

III. ТАЪЛИМ ЖАРАЁНЛАРИДА АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ

3.1. Электрон педагогика асослари ва педагогнинг шахсий, касбий ахборот майдонини такомиллаштириш.

Ахборот – коммуникация технологиялари ва уларни таълим жараёнида қўллашнинг дидактик имкониятлари, ахборот тизимлари, шахснинг таълим, тарбияси ва ривожланишида замонавий ахборот технологиялари ва тизимлари. LMS тизимлари – педагогнинг шахсий, касбий ахборот майдонини такомиллаштиришнинг воситаси. Web-технологиялар, унинг хусусиятлари ва таълим жараёнида фойдаланиш. Булатли технологиялар. Google булатли хизматларидан фойдаланган ҳолда ўкув жараёнини ва ахборот таълим майдонини такомиллаштириш.

Педагогик дастурлар (AutoPlayMedia Studio, CourseLab, iSpring Suite, Hot Potatoes ва бошк.) дан фойдаланиб мультимедиали ўкув курсларини яратиш.

Медиакомплементлик, педагогнинг шахсий, касбий ахборот майдонини Scopus, ScienceDirect, Mendeley тизимлари асосида такомиллаштириш.

3.2. Компьютер лингвистикаси асослари.

Компьютер лингвистикасининг шаклланиши ва ривожланиши. “Компьютер лингвистикаси ва NLP (Natural language processing)”да табиий тилни кайта ишлаш. Компьютер лингвистикасининг назарий ва амалий масалалари. Компьютер лексикографияси: тезаурус, онтология, корпус. Компьютер лексикографиясида маълумотлар базаси. Тезаурус ва онтология тушунчалари. Корпус лингвистикаси. Табиий тил технологияси. Компьютер морфологияси, синтактик парсинг. Формал тил назарияси. Морфологик таҳлил килишнинг автоматик тизими. Синтактик парсинг тушунчаси.

IV. АМАЛИЙ ХОРИЖИЙ ТИЛ

4.1. Амалий хорижий тилни ўрганишининг интенсив усуслари.

Хорижий тилни ўрганишдаги замонавий ёндашувлар. Коммуникатив методлардан самарали фойдаланиш. Хорижий тилни ўрганишда грамматиканинг аҳамияти (грамматика ва лексика – В1, В2). Маданиятлараро мулокот компетенцияси (узбек ва хорижий тилда сўзлашувчи халклар маданияти, урф-одатлари, анъаналари ҳакида чет тилида гапира олиш). Соҳага йўналтирилган тил кўнимкамларини ривожлантириш, мутахассислик фанларини хорижий тилда ўқитишни лойихалаштириш. Илмий тадқиқотларга йўналтирилган тил кўнимкамларини ўзлаштириш, илмий мақолаларнинг резюмесини тайёрлаш, хорижий адабиётлар билан ишлаш. Хорижий мутахассислар билан мулокот стереотиплари. Электрон хатлар ёзиш, хорижий тилда тақдимотлар тайёрлаш. Тил кўнимкамлари диагностикасининг ассесмент технологиялари.

Кундалик ва ижтимоий ҳаётга оид мавзулар, тили ўрганилаётган мамлакатлар маданияти ва анъаналари, Ўзбекистон хакида, мамлакатимизнинг машхур инсонлари тўғрисида кисқача маълумот, резюме тўлдириш, оммавий ахборот воситалари, маданий хордик, телефонда сухбат, саёхат ва туризм, транспорт соҳаси, қашфиётлар, санъат, фан ва таълим соҳаси, атроф-муҳитни муҳофаза килиш, даврнинг энг долзарб муаммоларини ўрганиш, муҳокама ва таҳлил килиш.

V. ТИЗИМЛИ ТАҲЛИЛ ВА ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛИШ АСОСЛАРИ

5.1. Таълим жараёнини бошқаришда тизимли таҳлил ва қарор қабул қилишнинг замонавий технологиялари.

Тизим, тизимли таҳлил ва тизимли ёндашувнинг мазмун-моҳияти. Олий таълим тизими: таркиби, максад ва вазифалари. Педагогик жараён ва унинг тузилмавий асослари. Ўкув фанлари мазмуни ва уларни ўқитишидаги изчиллик асослари. Педагогик фаолиятда муаммолар: бакалавриат ва магистратура таълим дастурларида изчиллик ва мослашувчанликни ташкилий ва методик таъминлаш; кадрлар буюртмачилари ва меҳнат бозори эҳтиёжларини хисобга олган холда ўкув режалари ва фанлар дастурларини шакллантириш; кадрлар тайёрлаш сифатига таъсир кўрсатадиган омиллар; таълим, фан ва ишлаб чиқаришни интеграциялаш; иктидорли талабаларни кидириб топиш, танлаш ва улар билан ишлаш методлари. Тизимли фикрлаш.

Педагогик тизимда таҳлилий фаолият. Аналитик ва сифатли усуслар. Педагогик фаолиятда тизимли таҳлил усувлари.

Қарор қабул қилишнинг мазмун-моҳияти, тамойиллари ва унга нисбатан бўлган ёндашувлар. Педагогик жараёнда қарор қабул қилишга кўйиладиган талаблар, унинг турлари ва психолигик жиҳатлари. Педагогик фаолиятда қарорнинг шаклланиши, қабул қилиш босқичлари ва ижросини таъминлаш. Олий таълимда менежмент ва маркетинг асослари.

5.2. Филологик тадқикотларда тизимли таҳлил.

Тушунча ва тамойиллар тизими. Тизимли таҳлилнинг тизимли ёндашувдан фарқли жиҳатлари. Аникланмаганлик шароитида мубоқил қарор қабул қилиш тизимли услуга асоси сифатида. Тадқикот обьектини яхлит тушуниш ва тизимли таҳлилни ташкил этиш. Филологик тадқикотларда тизимли таҳлил методикаси. Филологик тадқикотларда тизимлийлик. Структура ва тизим. Таҳлил жараёнининг тизимли характеристи. Тизимли таҳлилнинг терминологияси асослари ва йўналишлари. Тизимли таҳлилда филологик терминлар идентификацияси. Тизимли таҳлилнинг шаклланиш ва ривожланиш босқичлари. Аналитик тадқикотлар асосида тизимли таҳлилни ташкил этиш. Бадий матнга тизимли ёндашув. Таҳлил жараёнларининг кетма-кетлиги ва яхлитлиги. Адабиётшуносликка доир тадқикотларда тизимли таҳлил тамойиллари. Тилшунослик тизими ва бадий матн тузилмаси. Тизимли таҳлилда услуга ва тизимлийлик. Тизимли таҳлилда миқдорийлик ва сифат, уларнинг нисбати ва бирлиги.

VI. МАХСУС ФАНЛАР

6.1. Мумтоз поэтик асарлар таҳлилида замонавий усууллар.

Мумтоз бадиий асарларни таҳлил килиш тамойиллари. Мумтоз поэтика масалалари илмий тизим сифатида. Илмий ва бадиий таҳлил ўртасидаги нисбат, мумтоз бадиий матнинг таркиби ва филологик таълимда адабиётшунослик методология масалалари. Мумтоз матнларни услубий таҳлил этиш ва адабий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чикариш. Мумтоз адабиётшуносликда бадиий шакл ва мундарижа муносабати ҳамда уларнинг компонентлари. Бадиий матн яхлитлиги ва унинг таркиби. Бадиий асардаги анъанавий образлар. Поэтик образ турлари ва уларни таҳлил килиш тамойиллари. мумтоз поэтика бадиий нутк интонацияси ҳамда фонетикаси имкониятларидан фойдаланиш. Шеъриятда вазн ва оҳангдорлик. Мумтоз поэтиканинг моҳияти ва бошқа поэтик шакллардан фарқланиш хусусиятлари. Структурал таҳлилда адабий тур ва жанрларро муносабат. Ҳозирги ўзбек шеъриятидаги мумтоз жанрлар ва уларнинг бадиий таҳлили масалалари.

6.2. Замонавий адабиётшуносликнинг назарий-методологик асослари.

Филологик таълимда адабиётшунослик методология масаласи. Адабиётшунослик методологиясининг илмий-назарий янгиланиши. Адабиётшунослик методлари таснифи. Бадиий асар муаллифига тегишли методлар ва назарий асослар. Филологик таълимда қўлланиладигин биографик ва психологик методларни таҳлил килиш ва қўллаш Биографик ва психологик методлар таҳлили. Адабий контекст ва шаклга доир методларнинг асосий тамойиллари. Социологик ва формал методлар масаласи. Бугунги ўзбек адабиётшунослигига хос етакчи тамойиллар. Адабиёт музейлари ва ижодий ташкилотлар фаолияти билан танишиш.

6.3. Ўзбек фольклоршунослигининг муаммолари.

Мустақиллик даври ўзбек халқ оғзаки ижодини ўрганишнинг долзарб муаммолари. Фольклор нашрлари тажрибалари “Ўзбек халқ ижоди ҳазинаси” 100 жилдигини нашрга тайёрлаш, чоп этиш масалалари. Халқ достонларини ўрганишда янгича яндашув ва уларнинг моҳияти. Халқ эртаклари семантикаси тажрибалари. Этнофольклористика ва фольклор асарларини таҳлил килиш асосида илмий-назарий хулосалар. Этнофольклорстик метод янгиликлари. “Алпомиш” достони вариантлари (Фозил шоир, Пўлкан шоир, Берди баҳши вариантларни киёсий ўрганиши). Достончилик мактаблари. Қўргон ва Булунгур мактаби мисолида. “Баҳши” хужжатли фильмини намойиши ва таҳлили. Наврӯз маросими, тақвимий мифлар. Бойчечак маросими. Оиласвий маросимлар фольклори. Фольклор асарларини киёсий таҳлил килиш. Ўзбек халқ эртаклари талкини. Лирик кўшинлар талкини.

6.4. Семасиологиянинг долзарб муаммолари.

Зиддият ва дунёни англаш. Тилда зиддиятнинг ифодаланиши. Энантиосемия – лисоний зиддиятнинг типик кўриниши ва унинг юзага келиши омиллари. Энантиосемия ходисасининг лингвистик мөҳияти ва тилда энантиосемик маъноларнин пайдо бўлиши. Энантиосемия ходисасининг дунё тилшунослигидаги талкини томонидан энантиосемик сўзларни омоним, антоним, полисемантик сўз ва бунинг сабаблари. Ўзбек тилида лексик энантиосемия, энантиосемант, энантионим, конроним, псевдоантоним, омоантонимларнинг тузилиши ва ўзига хослиги. Энантиосемиянинг лексик ва фразеологик бирликлар оркали ифодаланиши: лисоний ва нуткий, номловчи ва баҳоловчи, тўлик ва кисман энантиосемия турлари ҳакида. Ўзбек тилида лексик энантиосемиянинг турлари ва уларни нутқда намоён бўлишининг ўзига хосликларни фарқлаш. Ўзбек тилида лексик энантиосемия: синхроник ва диахроник, лингвистик ва паралингвистик, грамматик ва грамматик бўлмаган энантиосемиялар. Фразеологик энантиосемия ва унинг турлари. Энантиосемиянинг нуткий намоён бўлиши. Энантиосемиянинг антифразис, ирония, эвфемия, дисфемиядан фарқли жиҳатлари. Тиллардо энантиосемия.

VII. Малакавий аттестация

Тингловчиларнинг малакавий аттестацияси қасбий, ўқув-методик ва илмий-методик фаoliyati натижалари (электрон портфолиода кайд этилган кўреаткичлари), якуний тест синовлари хамда Аттестация комиссиясида битирив ишини химоя килиш асосида ўтказилади.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотларда тингловчилар ўқув модуллари доирасидаги ижодий топшириклар, кейслар, ўқув лойихалари, технологик жараёнлар билан боғлиқ вазиятли масалалар асосида амалий ишларни бажарадилар.

Амалий машғулотлар замонавий таълим услублари ва инновацион технологияларга асосланган холда ўтказилади. Буидан ташкири, мустакил холда ўқув ва илмий адабиётлардан, электрон ресурслардан, таркатма материаллардан фойдаланиш тавсия этилади.

Мустакил малака оширишини ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Мустакил малака оширишини куйидаги шаклларни ўз ичига олади: очик ўқув машғулотлари ва маҳорат дарсларини ташкил этиш; иктидорли ва истебъодли талабалар билан ишлаш; илмий конференцияларда маъруза билан катнашши; илмий журналларда маколалар чоп этиш; кўргазма ва танловларда иштирок этиш; илмий лойихаларда иштирок этиш; халқаро (импакт-факторли) нашрларда маколалар эълон килиш; ихтиро (патент), рационализаторлик таклифлари, инновацион ишланмаларга муаллифлик

килиш; монография, муаллифлик ижодий ишлар каталогини тайёрлаш ва нашрдан чиқариш; ўкув адабиётлари (дарслер, ўкув кўлланма, методик кўлланма)ни тайёрлаш ва нашрдан чиқариш; фалсафа доктори (PhD) даражасини олиш учун химоя килинган диссертацияга илмий раҳбарлик килиш.

Педагог кадрларнинг мустакил малака ошириш натижалари электрон портфолио тизимида ўз аксиин топади.

Мустакил малака ошириш даврида педагоглар асосий иш жойи бўйича педагогик амалиётдан ўтадилар. Педагогик амалиёт даврида педагог асосий иш жойи бўйича кафедранинг етакчи профессор-ўқитувчиларини 2 та дарсини кузатадилар ва таҳлил киладилар ҳамда кафедра аъзолари иштирокида талабалар гурухи учун 1 та очик дарс ўтказади. Очик дарс таҳлили ҳамда педагог томонидан кузатилган дарслар хуносалари кафедранинг йигилишида мухокама этилади ва тегишли кафедранинг баённомаси билан расмийлаштирилади.

Дастурнинг ахборот-методик таъминоти

Модулларни ўқитиш жараёнида ишлаб чиқилган ўкув-методик материаллар, тегишли соҳа бўйича илмий журналлар, Интернет ресурслари, мультимедиа маҳсулотлари ва бошка электрон ва когоз варианнтдаги манбаузлардан фойдаланилади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

I. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарлари

1. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. - Т.: “Ўзбекистон”, 2011.
2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халкимиз билан бирга қурамиз. – Т.: “Ўзбекистон”. 2017. – 488 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимиизни катъият билан давом эттириб, янги боскичга кўтарамиз – Т.: “Ўзбекистон”. 2017. – 592 б.

II. Норматив-хукукий хужжатлар

4. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2018.
5. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Конуни.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга карши қурашиш тўғрисида”ги Конуни.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июнданги “Олий таълим муасасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини кайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4732-сонли Фармони.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 февралдаги “Коррупцияга карши қурашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Конунинг қондадарини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2752-сонли Фармони.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги 4947-сонли Фармони.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сонли карори.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иктисадиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 27 юнудаги ПҚ-3151-сонли карори.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 15 сентябрдаги ПҚ-3276-сонли карори.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 февралдаги “Хотин-кизларни кўллаб-кувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5325-сонли Фармони.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг камровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 2018 йил 5 июнданги

ПҚ-3775-сонли Қарори.

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тұғрисида”ги 2018 йил 21 сентябрдаги ПФ-5544-сонли Фармони.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 июняғы “2019-2023 йилларда Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетінде талаб юкори бұлған малакали кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ва илмий салохиятини ривожлантири чора-тадбирлари тұғрисида”ги ПҚ-4358-сонли Қарори.

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 майдагы “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга карши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тұғрисида”ги ПФ-5729-сон Фармони.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 11 июлядаги «Олий ва ұрта маҳсус таълим тизимиға бошқарувнинг янги тамойилларини жорий этиш чора-тадбирлари тұғрисида»ғи ПҚ-4391-сонли Қарори.

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 11 июлядаги «Олий ва ұрта маҳсус таълим соҳасида бошқарувни ислох килиш чора-тадбирлари тұғрисида»ғи ПФ-5763-сон Фармони.

20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 августдагы “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларининг узлуксиз маһакасини ошириш тизимини жорий этиш тұғрисида”ғи ПФ-5789-сонли Фармони.

21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мажхамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини кайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тұғрисида”ғи 278-сонли Қарори.

Ш. Маҳсус адабиётлар

22. Ишмухамедов Р.Ж., Юлдашев М. Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар.– Т.: “Нихол” нашриёти, 2013, 2016.–279 б.

23. Креативная педагогика. Методология, теория, практика. / под. ред. Попова В.В., Круглова Ю.Г.-3-е изд.–М.: “БИНОМ. Лаборатория знаний”, 2012.–319 с.

24. Каримова В.А., Зайнутдинова М.Б. Информационные системы.– Т.: Aloqachi, 2017.- 256 стр.

25. Информационные технологии в педагогическом образовании / Киселев Г.М., Бочкова Р.В. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Дашков и К, 2018. - 304 с.

26. Natalie Denmeade. Gamification with Moodle. Packt Publishing - ebooks Accoun 2015. - 134 pp.

27. Paul Kim. Massive Open Online Courses: The MOOC Revolution. Routledge; 1 edition 2014. - 176 pp.

28. William Rice. Moodle E-Learning Course Development - Third Edition. Packt Publishing - ebooks Account; 3 edition 2015. - 350 pp.

29. English for academics. Cambridge University Press and British Council

Russia, 2014. Book 1,2.

30. Karimova V.A., Zaynutdinova M.B., Nazirova E.Sh., Sadikova Sh.Sh. Tizimli tahlil asoslari.— Т.: “O’zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti”, 2014. –192 b.
31. Yusupbekov N.R., Aliev R.A., Aliev R.R., Yusupbekov A.N. Boshqarishning intellectual tizimlari va qaror qabul qilish. —Toshkent: “O’zbekiston milliy ensiklopediyasi” DIN, 2015. -572b.
32. Diane Belcher, Ann M. Johns, Brian Paltridge. New directions in English for specific purposes research. The University of Michigan Press. 2011.
33. G’ulomov S.S., Begalov B.A. Informatika va axborot texnologiyalari.— Т.: Fan, 2010.
34. Исаев А.А, Жалалов Ж.Ж, Саттаров Т.К, Ибрагимходжаев И.И. Инглиз тили амалий курсидан ўкув-услубий мажмуа. Basic User/ Breakthrough Level A1/-Т.: 2011.
35. Махмудов И.И. Бошқарув профессионализми: психология таҳлил. — Т.: “Академия”, 2011.
36. Болтабеев Ҳ. Адабиёт энциклопедияси. — Т., “Мумтоз сўз”, 2015.
37. Сирожиддинов Ш. Ўзбек мумтоз адабиётининг фалсафий сарчашмалари. Т.: “Янги аср авлоди”, 2011.
38. Каримов Б. Абдулла Қодирий ва герменевтик тафаккур. —Т. “Akademnashr”, 2014.
39. Сирожиддинов Ш. Алишер Навоий: манбаларнинг қиёсий-типологик, текстологик таҳлили. —Т.: “Академиашр”, 2011.
40. Расулов А. Мустакиллик даврони алабиётининг назарий-методологик асослари. - Т.: Маънавият, 2012.
41. Каримов Б. Адабиётшунослик методологияси.(Ўкув қўлланма) —Т., “Muharrir”, 2011.
42. Турдимов Ш. “Гўрўғли” достонларининг генезиси ва тадрижий босқичлари. — Т.: “Фан”, 2011.
43. Турдимов Ш. Ҳикмат хазинаси. — Т.: “Ўзбекистон”, 2016.
44. Эшонқулов Ж. Ўзбек фольклорида туш ва унинг бадиий талқини. — Т.: “Фан” 2012. 304-6.
45. Ўзбек халқ оғзаки ижоди ёдгорликлари. 100 жилдлик. I-VIII жиллар. — Т.: “Ғафур Ғулом нашиёти”, 2015, 2016.
46. Barthes Roland. A propos de deux ouvrages de Claude Levi-Strauss: Sociologie et socio-logique // Informations sur les Sciences sociales. Unesco, dec. 2012. I, 4.
47. Ruwet N. L’analyse structurale de la poesie // Linguistics, 2, dec. 2013.

IV. Интернет сайtlар

48. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги:
www.edu.uz
49. Бош илмий методик марказ: www.bimm.uz
- 50.www.ziyonet.uz
- 51.www.infocom.uz
- 52.www.tdpu.uz
- 53.www.pedagog.uz
- 54.www.nuuz.uz

“ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН”:

Олий таълим олимий педагог ва раҳбар
кадрларини кайта тайёрланган ва уларнинг
маддий таъсирини оғизлайдиган этиш
дачт ишни тушунгани муркази

Директор М.У. М.У. Шаймарданов
2019 й.

Алийдер Навоийномидаги Тошкент давлат
унисиди ва ахборотиуниверситети

Ректор М.У. М.У. Ш.С. Сирохидинов
2019 й.

Алийдер Навоийномидаги Тошкент давлат ӯзбек
тили ва илмий таъсирини хузуридаги
педагогика институтида кайта тайёрланши ва уларнинг
маддий таъсирини оғизлайдиган этиш дачт ишни тушунгани муркази

Директор М.У. М.У. Н.Эгамбердиева
2019 й.

“КЕЛИШИЛГАН”:

Кадрларни кайта тайёрланши ва малакасини
оширишини ташкил этишни хамда
муофислаштириш бошкармаси

Бошкарма бошлиги М.У. М.У. Т.Эсонбобоев
2019 й.